

Olympiáda v českém jazyce
49. ročník, 2022/2023
Školní kolo – řešení I. kategorie

1. Příklad řešení:

a) svého; *Po večerce a před budíčkem nikdo neruší ostatní ze spánku. / Po večerce a před budíčkem nikdo neruší ostatní z jejich spánku.*

b) Z původní formulace vyplývalo, že ten, kdo ruší, ruší sám sebe ze spánku (ruší a zároveň spí). / Původní formulace porušovala gramatické pravidlo o užívání zájmena *svůj*.

Bodování:

a) Za podtržení výrazu a vhodnou úpravu – 1 bod.

b) Za výstižné vysvětlení – 1 bod.

Celkem maximálně 2 body.

2. Řešení:

a) *Krajské komisi byl předložen dokument týkající se současné situace ve školách.*

Krajské komisi byl předložen dokument o současné situaci ve školách.

b) Příklad řešení: Nedostatek spočívá ve stavbě věty. Obě formulace (*dokument týkající se situace, dokument o situaci*) je možné použít, ale nelze je kombinovat. Pro každou možnost je přitom nutné užít jiné tvary slov – výraz *týkající se* vyžaduje vazbu se 2. pádem (*týkající se situace*), předložka *o* se pojí se 6. pádem (*o situaci*).

Bodování:

a) Za vhodné přeformulování věty dvěma způsoby – 2 body.

Za vhodné přeformulování věty jedním způsobem – 1 bod.

b) Za výstižné vysvětlení – 2 body. Při drobných nedostacích – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 4 body.

3. Příklad řešení:

Bratr byl na studiích v Německu. – studium

Film byl natočen ve filmových studiích Barrandov. – studio

Účinnost léku byla potvrzena ve vědeckých studiích. – studie

Bodování:

Za každý příklad včetně tvaru 1. pádu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 3 body.

4. Příklad řešení:

- a) i) *Ty tady nemáš co dělat. Okamžitě odsud zmiz a už se nevracej.*
- ii) *Ty tady nemáš co dělat. A tak se nudíš a napadají tě samé hlouposti.*
- b) i) *Nemáš tady být. / Nechci, abys tady byl(a). / Nechci tě tady.*
- ii) *Není tady pro tebe vhodná činnost. / Nemáš tady práci ani zábavu.*

Bodování:

- a) Za oba vhodné příklady – 2 body;
za jeden vhodný příklad – 1 bod.
- b) Za oba výstižně vysvětlené významy – 2 body;
za jeden výstižně vysvětlený význam – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 4 body.

5. Řešení:

- a) *Když mi bylo pět let, máma mi říkala, že klíčem k životu je štěstí. Když jsem chodil do školy, ptali se mě, čím chci být, až vyrostu. Napsal jsem „šťastným člověkem“. Řekli mi, že jsem úkol nepochopil, a já jim řekl, že oni nepochopili život.*
- b) 3
- c) *Příklady řešení: Ve škole se mě ptali, čím chci být, až vyrostu. / Když jsem chodil do školy, ptali se mě, čím chci v dospělosti být. / Už v svých pěti letech mi máma říkala, že klíčem k životu je štěstí.*
- d) 4
- e) *Příklady řešení: Napsal jsem, že bych chtěl být šťastným člověkem. / Řekli mi, že jsem nepochopil, v čem úkol spočívá. / Řekli mi, že jsem úkol nepochopil, a já jim řekl, že oni nepochopili, o čem je život.*

Bodování:

- a) Za správně doplněné čárky do textu – 3 body.
Při jedné chybě – 2 body.
Při dvou chybách – 1 bod.
Při třech a více chybách – 0 bodů.
- b) Za správně uvedený počet vět – 1 bod.
- c) Za vhodnou úpravu – 1 bod.
- d) Za správně uvedený počet vět – 1 bod.
- e) Za vhodnou úpravu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 7 bodů.

6. Příklad řešení:

- a) *blahohyt – ,duševní pohoda, spokojenost‘*
- b) *,bohatství‘, ,dostatek nebo nadbytek věcí potřebných k životu‘: Život v blahobytu je na první pohled příjemný a mnozí po něm touží, ne vždycky ale lidem přináší štěstí. / Každý si představuje blahobyť jinak – pro někoho to znamená velké množství peněz, pro někoho mít luxusní bydlení, další by chtěl mít drahé auto.*

Bodování:

- a) Za podtržení správného slova – 1 bod;
za výstižné vymezení významu – 1 bod;
- b) za výstižné vymezení významu – 1 bod;
za vhodný příklad – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 4 body.

7. Příklad řešení:

Máme na víc než na umístění ve středu tabulky.

Máme navíc ještě jedno balení.

Dívka, která je ve městě poprvé, je jeho zářícími světly mámena víc než měra světlem lampy.

Pokud soutěžící uvedou příklad typu *Nešťastník je bludičkami mámen, a víc než to, je jimi omámen a utopen v bažině. / Byl jimi ustavičně mámen a víc mezi ně nechodil. / Žáci první třídy si kontrolovali zásobníky na písmena a jeden z nich vykřikl: „Mám E navíc.“*, uznejte jej jako vhodné řešení. (Od soutěžících nevyžadujeme povědomí o existenci rázu.)

Bodování:

- Za tři vhodné příklady – 3 body.
- Za dva vhodné příklady – 2 body.
- Za jeden vhodný příklad – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 3 body.

8. Příklad řešení:

- a) Komický účinek je založen na tom, že tvar *ho* se bez přihlídnutí ke kontextu může vztahovat ke dvěma různým slovům (obě jsou podstatná jména rodu mužského, čísla jednotného): *dopis* a *člověk*. Psycholog vztáhl zájmenný tvar *ho* ke slovu *dopis*, klient ke slovu *člověk*.
- b) Důvodem je aktualizace / vtažení posluchače do děje / zvýšení dynamičnosti textu / zvýšení napětí v textu. (Poznámka: Stačí, když soutěžící uvede pouze jedno z možných řešení.)

Bodování:

- a) Za vhodné objasnění komického účinku – 2 body.
Při drobných nedostacích – 1 bod.
- b) Za vhodné vysvětlení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 3 body.

Celkem tedy za celou jazykovou část maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena
- nápaditost a originalitu zpracování
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků
- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce
- ovládnutí kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu

Celkem maximálně 20 bodů.